

בדי להתחייב בברכה אחרונה, יש לאכול מכל מאכל שהוא כזית בתוך כדי אכילת פרס, בין בפסח ובין כל השנה. השיעור של אכילת כזית בתוך כדי אכילת פרס, הוא אכילה רגילה ומיושבת. כדאיתא בעירובין (ד ע"א) "מיסב ואוכל בליפתן" (ופירש"י שם: "מיסב - שהייה זו בהסיבה שיערוהו ולא בנאכלת בעמידה והולך ובא, שהוא שוה באכילתו יותר. ואוכלה בליפתן - שנאכלת מהר").

אמנם באכילת הכזיתים ממצת המצוה לליל הסדר הדבר קשה מכמה פנים. ראשית, אוכלים שני כזיתים ולא אחד (האחד מהפרוסה והשני מהשלמה - שו"ע סי' תעה סעי' א; ואח"כ כזית שלישי עם מרור לקיים מצות כורך, ואח"כ שוב עוד כזית אחד כנגד האפיקומן מצה בעצמה ואחד כנגד קרבן הפסח שנאכל עמו - מג"א סי' תעז ס"ק א). זאת ועוד, כבר אמרו בשם החתם סופר, שאכילת מצה היא מצות האכילה היחידה שיש לנו כיום מדאורייתא, ועל כן נהגו להקפיד הן על שיעור כזית הגדול ביותר, והן על הזמן הקצר ביותר של תוך כדי אכילת פרס שהוא כשתי דקות (משא"כ שאר הדעות של ארבע דקות - עד תשע דקות לכה"פ לחומרא לגבי אכילה לשיעורין ביו"כ). וכאשר מצרפים כל זאת, בייחוד למי שאינו רגיל לאכול בהסיבה, נמצא שיש טרחה מרובה באכילת כזית מצה.

1234567

ובדאי לעורר שבכל השנה יש לדקדק לאכול בתחילת הסעודה כזית פת בכדי אכילת פרס, כיון שבמשך הסעודה ישנם עניינים ומאכלים אחרים המסיחים את דעת הסועד מאכילת הפת. אמנם הכזית השני הנצרך כדי להשלים כביצה על מנת למנוע ספק לצורך בברכה על נטילת ידיים (שו"ע או"ח סי' קנח סעי' ב), דעת רוב הפוסקים שכזית זה אינו צריך להאכל בכדי אכילת פרס ומצטרף גם אם אכלו במשך כל מהלך הסעודה.

אוצר החכמה

ספירת העומר

1. שמיעת מוזיקה בימי הספירה

שאלה: לאחרונה יצאו קלטות שנשמעים בהן שירה בלא לזיוו כלי שיר, האם מותר להאזין לקלטות אלו בימי הספירה. והאם יש הבדל בין שירים שמחים ורועשים לשירים שקטים ולא רועשים?

תשובה: מעיקר הדין אין לשמוע מוזיקה במשך כל ימות השנה, משום זכר לחורבן. ואף שבמשך השנה מקילים בהלכה זו, אבל בימי אבלות כספירת העומר ובשלושת השבועות, מחמירים בזה כעיקר הדין (וגם ביותר מן הדין - בסעודת מצוה, וכדלהלן).

אין לשמוע מוזיקה בימי הספירה בין אם היא קצבית [fast tempo] או איטית [slow tempo]. אבל אם ההאזנה למוזיקה השקטה והאיטית היא כדי להרגיע את המאזין כאשר הוא במצב רוח רע וכדומה, נראה שמותר להאזין לה על מנת שיהיה לו יישוב הדעת, אבל רק במדה הנצרכת ולא יותר.

אין להתיר שמיעת מוזיקה ללא כלים רק בשירה הנשמעת כנגינה. כל המטרה של ההמנעות משמיעת מוזיקה בספירת העומר, היא למנוע מן האדם לחוש את ההרגשה של המוזיקה, ומוזיקה זו תכליתה לתת לשומע הרגשה של מוזיקה בלי מוזיקה.

לגבי מנהגי האבלות הנוהגים בימי הספירה, הראשונים מציינים רק שני דברים, איסור להנשא (שערי תשובה להגאונים סי' רעה: "ומאותה שעה ואילך נהגו הראשונים להתאבל שלא לישא אישה בימים אלו שלא להרבות בהם שמחה"), ואיסור להסתפר (ברבינו ירוחם ובטור ובאבודרהם מבואר שיש מקומות שנהגו שלא להסתפר, עי' טור או"ח סי' תצג).

בנוסף לאיסורים אלו נהגו בכל תפוצות ישראל שלא לשמוע מוזיקה, הגם שלא נאמר דבר זה להדיא, מרן הגר"מ פיינשטיין הפליא בגאונותו להגדיר האיסור (אג"מ או"ח ח"א סי' קסו; ח"ג סי' פז), כי ע"פ דין אין לשמוע מוזיקה במשך כל השנה, גם שירה בפה אלא אם כן זה בסעודה לכבוד שבת ויו"ט וכדומה, או לשם מצווה. וכל שכן שירה בכלי אסורה (שו"ע או"ח סי' תקס סעי' ג, עי"ש). וכן יש איסור "בשיר לא תשתו יין" (ישעיהו כד, ט) – אלא שלגבי כל השנה נאמרו תירוצים וסיבות להקל. אבל כשמגיעים לימים של מקצת אבלות וכל שכן באבלות ממש, כולם נוהגים באיסורים אלו פשוטם כמשמעם – כעיקר ותכלית האיסור שהוא "אל תשמח ישראל אל גיל כעמים", שזהו המקור לאיסור שמיעת מוזיקה. (עי' ערוה"ש סי' תצג סעי' ב).

ובאשר לקלטות אלו, הרי מאזינים להם בגלל שהם נותנים תחושה של מוזיקה (שאם לא כן הרי לא היה מאזין להם) – והאיסור הוא לא עצם שמיעת המוזיקה, אלא "אל תשמח ישראל", וכל שהוא בגדר "גיל כעמים", הרי הוא בכלל האיסור שכלל ישראל קבלו על עצמם. [אין זה דומה לשאר איסורים כמו חמץ בפסח, שאין איסור להרגיש תחושה של חמץ – וכמו שיש פיצה ואטריות כשרים לפסח שאין שום איסור לאוכלם (אף שאין זו הנהגה ראויה)].

האבלות היא בגלל פטירת תלמידי ר' עקיבא ואובדן עולם התורה (וזאת מלבד הפוגרומים של מסעי הצלב וגזירות ת"ח ות"ת שאירעו גם הם בימים אלו – עי' ערוה"ש סי' תצג סעי' א), וזהו זמן שיש לנצלו ללימוד תורה ובניה מחודשת ומילוי מה שחסר מהתורה היום בגלל מה שארע לפני שנים רבות, ואין מן הראוי למציאת היכי תמצי לעקוף ענין זה.

ומי שבאמת זקוק למוזיקה ואין לו ברירה והוא יהיה מדוכא בלעדיה, מותר לו לשמוע, אבל יעשה זאת בישוב הדעת במדה ומשקל, ולא יתיר הרצועה לגמרי. ומה טוב היה להמנע מלהשתמש אף בקולא זו, אם לא בהתייעצות ברכ מובהק ובעל הוראה, כי בענין זה הקלות ראש מצויה מאוד, וכל אחד יוסיף קולא על קולא עד שייוחדו ימי אבילות לימי ששון ושמחה... וכבר עמדתי בנוכחות בית כנסת בעל אוכלוסיה גדולה של מתפללים, ועל ידו עמדו שתי משאיות מלאות כלי מוזיקה בהגבהת קול משונה שממלא את כל השכונה בימי הספירה בשירים המלווים במקלהל אנשים (במקום בכלי נגינה), וכל העם רואים את הקולות פי אלף ממה שהשמיעו ברחוב בכל השנה כולה. ומעולם לא פגשתי בדבר מוזר כזה, וכנראה שנצחו מצוקים את האראלים ונשבה ארון הקודש – היא ההלכה הפשוטה, המסורה והברורה.

ז. פסקי הלכות בענין מנהגי אבלות בימי הספירה

בר מצוה: מותר לערוך סעודת בר מצוה בימי הספירה, ומותר לרקוד בבר מצוה אך ללא מוזיקה (גם לנוהגים אבלות באותם ימים).

השתתפות בשמחת נישואין: מותר להשתתף בשמחת נישואין בימי הספירה כשהחתן והכלה מתחתנים על פי המנהג שלהם והזמן בו ערכו את החתונה אינו זמן האבלות בספירה ע"פ המנהג שלהם, אף אם למשתתף ע"פ מנהגו נוהג אבלות באותם ימים. אבל מותר לו לרקוד רק כאשר החתן כבר יצא, כי לפני שיצא אין מצווה של שמחת חתן וכלה (אג"מ או"ח סי' קכט).

ואין לטעון דיתנו עליו חומרי המקום שיצא משם, כי אין מנהג בעולם שלא לשמח חתן וכלה המתחתנים בימי הספירה, אלא רק שאין להתחתן בימי הספירה, וכן הובא בפוסקים. והכא המתחתנים עושים בהיתר גמור, וחייב מצוות שמחת חתן וכלה לא נתרופפה ולא נחלשה אם המשמח עצמו אסור לו להתחתן ביום זה.

שבע ברכות: מותר לקיים שבע ברכות בימי הספירה גם בימים שלא נישאים בהם, כל עוד הנישואין היו בהיתר ומותר לשמוע מוזיקה בשבע ברכות ולרקוד.